

Ingrida Meškinytė

ŠMM specialistė, 26m.

2016-07-17. Sekmadienis. Pirmoji diena.

Susitikome visi apie 15 val. organizacijos biure. Nerimas. Laukimas. Šypsenos, bet ar jos tikros... Galbūt šypsena ši kartą veikia kaip priemonė, padėsianti paslėpti, kaip iš tiesų mes jaučiamės dabar... Pati jaučiuosi keistai, daužosi širdis, bet nežinau kodėl..! Galbūt dėl to, jog to labai laukiau, tikėjau ir pagaliau...

Šiek tiek palūkėję paskutinio dalyvio Martyno pradėjome pokalbį su Ignu (organizatoriumi) apie artimiausių valandų planus. Pasveikino mus, pasidžiaugė ir tuo pačiu pasidalino patarimais, kaip bendrauti su žurnalistais. Laikas ėjo labai lėtai, visi jaudinomės, bet to neparodėme. Laukimas kėlė nerimą visiems dalyviams... Išsidalinome bendrus daiktus, peržiūrėjome filmuotą medžiagą apie Igarką, apsitarėme ir pradėjome žygiuoti geležinkelio stoties link. O čia... čia mus sutiko didžiulė minia tarp kurios buvo ir artimieji.. Svarbių žmonių ir ministrų kalbos turbūt nepaliko abejingų, o užklupęs lietus renginio nepagadino. Stovėjome, šlapome ir kantriai klausėmės visų... Čia laikas praėjo greitai ir net nepajaučiau, kai atėjo akimirka apkabinti artimus žmones ir žingsniuoti traukinio link... Keliolika minučių ir mes traukinyje... Kelionė iki Maskvos truko apie 12 valandų..

2016-07-18. Pirmadienis. Antroji diena.

Ankstus rytas. Pabundu nuo kaimynų kuždesio: „Kiek valandų? Kodėl niekas mūsų netikrino?“ (kalbu apie pasus). Bet to ryto pabudimas toli gražu nebuvo panašus į tremtinių... Tą rytą traukinyje apie tai negalvojau, bet dabar trečiadienis, liepos 19 diena, esu Gulago istorijos muziejuje, suradusi laisvą minutę, prisimindama istoriją rašau dienoraštį. Atvykusių į Maskvos geležinkelio stotį mūsų laukė Lietuvos ambasadorius Rusijos federacijoje Remigijus Motūzas. Sutikimas buvo lietingas, kaip ir išlydėjimas. Turbūt nespėjome net suvokti, jog atvykome į Maskvą ir mes jau autobuse. Patogu – taip? Viskas suorganizuota... Čia ir prasidėjo mūsų ambasados rūpestingumas ir svetingumas, kuris nesibaigė visą laiką būnant Maskvoje. Antroji diena mums visiems buvo turininga, susipažinome su

Lietuvos ambasada, jos darbu bei dirbančiais specialistais. Ambasados sekretorius Marijus Petrošius buvo mūsų dienos palydovas, gidas ir nuoširdžiausias sutiktas žmogus. Po pietų vykome į Butovo poligoną, esantį Pamaskvyje. Čia buvo sušaudyti 59 tautybių žmonės. Tikslus palaidotų žmonių skaičius nėra žinomas. Muziejaus direktorius pasakojo jog 90 % buvo rusakalbių žmonių. Didžiausią dalį sudarė valstiečiai. Baisu pagalvoti, jog žmones žudė tam, kad įbaugintų kitus. Neįgaliųjų žmonių buvo sušaudyta apie 1500, priežastis paprasta – jų paprasčiausiai negalėjo išsiųsti dirbti, o kalėjimuose trūko vietos. Aš nesu istorikė ir neturiu tiek teorinių žinių, kiek kiti dalyviai, todėl kiekvienas išgirstas faktas mane versdavo susimąstyti. Išgirdusi, jog žmones iš kalėjimų veždavo naktį su vagonais ant kurių užrašyta „duona“, „pienas“ - nustėrau.. Baisu net pagalvoti, kad žmonės nekeltų triukšmo į vagoną būdavo įkišamas išmetimo vamzdis, kuris pamažu juos dusindavo...

O visgi pagrindinis mūsų apsilankymo Butovo poligone tikslas buvo įrengti alpinariumą. Tuo pačiu tai buvo ir pirmasis komandinis darbas Rusijoje.

2016-07-19. Antradienis. **Trečioji diena.**

Rytas. Po karštos ir tvankios nakties atsikelti buvo nelengva.. Iš vakaro susipažinę su šios dienos planu viską darėme palaipsniui. Pusryčiai. Daiktų pakavimas. Kelionė į Gulago istorijos muziejų. Čia praleidome keletą valandų. Susipažinome su ekspozicija, turėjome galimybę su darbuotojais atsigerti arbatos, padiskutuoti.. Po apsilankymo muziejuje kartu su Marijumi vykome pietauti, o tada į Maskvos oro uostą. Norėčiau paminėti, jog į oro uostą vėl vykome be jokių trikdžių ir rūpesčių – ambasados autobusu. Oro uoste laiko taip pat nešvaistėme, drauge išsidalinome Lietuvoje įteiktas lauktuves, bendrus daiktus, viską susipakavome į kuprines ir atsistojome į bendrą eilę.. Bilietai rankose ir mes jau lėktuve.. Kita stotelė – Krasnojarskas.. Atkreipiu dėmesį, jog 01:15 nusileidome Krasnojarske, šviečia Saulė, įgula sveikina sėkmingai atskridus ir sako „доброе утро“. Apsiniaukę, tamsu – turbūt lietus visgi padarė savo..

Igarkoje dar nėra vidurnakčio, saulė nenusileidusi, todėl visą naktį čia bus šviesu. Bent jau taip sako vietiniai, nors jie naktį miega 😊 Išskridome iš Maskvos vakare apie 21 val. , įdomiausia tai, kad

nakties taip ir nebuvo, Krasnojarską pasiekėme ankstų rytą, laikas persistūmė berods apie 4 valandas. Iš Krasnojarsko į Igarką skridome lėktuvu, skrydis truko keletą valandų ir pagaliau pasiekėme savo galutinę stotelę. Priartėjus prie žemės gamtos grožis, žmogaus nepaliesti jos lopinėliai man kelia didžiulę nuostabą. Tada ir pamatai, jog kelio vedančio ir jungiančio gyvenvietes nėra. Tik savo grožį demonstruoja upė – Jenisiejus.

Kadangi Igarkos oro uostas nėra didelis, daiktų ilgai laukti neteko. Keliolika minučių ir pasileidome keliu link upės. Oras nuostabus. Visi su nekantrumu laukia uodų, tiek prisikūrėme legendų, kiekvieno dalyvio vaizduotė dėl uodų dydžio buvo skirtinga ir su kiekvienu pasakojimu jie turėjo būti milžinai 😊 Einant keliu kol kas upės nematome, bet pastatas kitapus kranto stūkso niūrus ir niekam nereikalingas. Tik bekalbant suprantu, jog tai ta pati lentpjūvė. Taip ta pati vieta kur mūsų tautiečiai užsidirbo duonai.. Kadangi Igarkos oro uostas yra saloje, kėlėmės keltu iki miesto. Persikėlus mus pasitiko Igarkos savivaldybės darbuotoja, vėl gi viskas suorganizuota, autobusiukas jau laukia, susidedame daiktus ir važiuojame į svečių namus, kurie Igarkoje yra vieninteliai. Mano akimis iš pačių pradžių matyti vaizdai priverčia sugrįžti keliolika metų atgal. Nors ir mūsų šalyje turbūt įmanoma surasti panašių vaizdų. Pasidėję daiktus apsilankome vietinėje parduotuvėje. Pasirinkimas nustebina. Parduotuvių čia ne viena, o ir maisto visokiausio daug, tik kai kurių produktų galiojimo laikas pasibaigęs, bet supratome, kad tai normalu.. Greitu būdu pasigaminame pietus ir skirstomės poilsiui... Užtenka valandėlės miego ir jaučiuosi jau geriau. Ilgai nelaukus išeiname pasivaikščioti į miestą. Neslėpsiu, iš pradžių vaikščioti po miestą nejauku, nėra savisaugos jausmo. Mane visą laiką aplanko mintys apie žmones gyvenančius čia trėmimo laikotarpį. Atvirai sakau nesuvokiu. Architektūra baugina. Viskas atrodo taip, kaip vakarykštėje schemeje, kurią matėme Gulago istorijos muziejuje.

Daugiausiai nuoširdžių emocijų patyrėme vaikščiojant po Igarką, kai išgirdome moterį sakant “Labas vakaras”, taip lietuvių kalba. Nemoku aprašyti patirto jausmo, kai tiesiog vaikščiojome po miestą ir pro šalį ėjusi moteris pasveikino mus. Akimirksniu visi ją apstojome ratu ir pradėjome kalbėtis

lietuviškai. Pasirodo šios moters tėvelis buvo lietuvis tremtinys, ji čia gimė, užaugo, sukūrė šeimą. Prieš 20 metų išvykusi gyventi į Lietuvą, sugrįžo aplankyti Igarkos, savo gimtinės. Niekada neužmiršiu, kaip ji sakė: “Dabar toks laikas, kada galiu sau leisti sugrįžti čia, nes tai gali būti paskutinis kartas mano gyvenime...”.

Olgos motina ir močiutė kilusios buvo iš Jurbarko raj. Seredžiaus kaimo. 1948 metais gegužės 22 dieną buvo išstremtos į Igarką, čia gimė Olga, o vėliau ji pati susilaukė trijų vaikų. Klausti kaip praėjo jos vaikystė- netinka, nes čia praėjo visas Olgos gyvenimas, į Lietuvą grįžo prieš 20 metų. Tą susitikimo akimirką jaučiausi saugiau ir pats miestas man tapo artimesnis...Kiek nedaug mums reikia... Susitarėme su Olga dar susitikti. Jau dabar atrodo laukiu šio susitikimo. Trumpai pakalbėję atsisveikinome, ištarėme iki pasimatymo!

2016-07-21. Ketvirtadienis. **Penktoji diena.**

Rytas prasidėjo nuo mūsų su Justina pasiplaukiojimo Jenisiejaus upėje. Po vakarykščio šalto dušo upė ne tik atgaivino ir bet ir suteikė energijos gerai dienos pradžiai. Pusryčiai. Šiandien juos ruošiau su Monika...Standartiškai: trys sumuštiniai. Desertas – „baronka“. Viskas vyksta greitai, daiktus susipakuojame ir keliaujame į kapines. Neslėpsiu iš Igarkos norėjosi išeiti kuo greičiau.

Ši diena yra turbūt pati svarbiausia diena, nes prasidėjo TIKROJI EKSPEDICIJA. Visų emocijos buvo pačios šilčiausios, tikriausios ir nuoširdžiausios. Sunku aprašyti kaip aš pati jaučiausi. Bet atėjus į kapines, mes radome mišką. Ir kai Arnoldas pasakė, jog čia kapinės ejome pasivaikščioti, apžiūrėti kaip viskas atrodo, nes tą ką pamatėte tik įžengus į mišką – nuliūdino. Įsikūrėme stovyklavietę, savaimė pasidalinome darbais ir pirmyn. Kas palapinę stato, kas tualetui duobę kasa, kas laužą kuria, kas malkas ruošia ir taip po truputį netoli kapinių įsikuriame stovyklavietę kurioje iškyla trispalvė, vytis ir ekspedicijos vėliava.

Tas nuostabus ramybė atsiranda, kai pagaliau įsikuriame... Įvyko trumpas planų aptarimas ir ejome dirbuotis. O kad tik jūs savo akimis būtume matę kokie visi kupini energijos, krūmus rauna, medžius

kerta, kas neša, kas surinkinėja. Pirmą dieną sutvarkėme tą dalį esančią prie stovyklavietės. Energijos daug todėl dirbome iš peties, kai kurie netgi persistengė ir patyrė pirmąsias traumas.

2016-07-22. Penktadienis. **Šeštoji diena – dušo diena.**

Stovykloje įsivedėme keletą taisyklių, pirmoji: stovyklavietė niekada nebūna be priežiūros, antroji: laužas negęsta visą naktį, budėjimai vyksta pamainomis, trečioji: maistą ruošime pasikeisdami. Taigi po vakarykščio budėjimo prie laužo man atsikelti buvo nelengva. Rytas prasidėjo pusryčiais 9 valandą, avižinių dribsnių košė energijos kažkiek suteikė.. Antrą dieną sutvarkėme daug – teritoriją aplink pelkę. Nuovargis jaučiasi. Vakarienę gaminti buvo mano ir Andriaus eilė, virėme žirnius ir kepinome lietuviškus lašinukus, jeigu Andrius nebūtų jų prikepinęs, kaip ir viskas būtų buvę gerai. Bet čia pasisekė ir suveikė tai, kad kai valgyti nori viskas yra skanu J Po vakarienės Arnoldas pranešė, jog yra galimybė išsimaudyti duše, bet turime tik dvi minutes susiruošimui. Sureagavome akimirksniu, nes tai pirmoji tokia galimybė, net nepajutau kaip nužygiavome į netoliese esantį „šiukšlyną“.

2016-07-23. Šeštadienis. **Septintoji diena – biologinės įvairovės pažinimo diena.**

Kiekvienas dalyvis prieš ekspediciją stengėmės kuo daugiau sužinoti apie Igarką. Lankėmės genocido muziejuje, svečiuose pas tremtinius ir skaitėme įvairias knygas.

Kadangi esu biologė, aš iki šiol prisimenu knygoje “Igarkoje kaštonai nežydi” perskaitytą skyrelį apie gamtą, kur buvo rašoma tik apie krūmus, žoles, grybus ir neapsakomo skonio bei dydžio uogas.

Igarka yra miestas esantis Rusijos šiaurėje ir dar vadinamas amžino įšalo žeme, todėl gamta ten kiek kitokia nei pas mus. Šiame krašte, jau galime išvysti didžiules maumedžių giraites. Pačioje kapinių teritorijoje vyravo miškatundrė. Dažniausiai čia augantys medžiai – beržai, pasitaikydavo ir karklų, alksnių ir vienas kitas maumedis, pušis ar eglė. Bet dėl amžinojo įšalo medžiagų apykaita vyksta lėtai, beržai čia žemaūgiai, jų šaknys laikosi pačiame paviršiuje. Jeigu kam nors tekę skaičiuoti beržų amžių mūsų šalyje, tai žinot, jog iki kelių centimetrų skersmens medelis skaičiuoja 3-4 metus, o štai Igarkoje augantis beržas tokio skersmens skaičiuoja jau 8-9 metus. Vykstant klimato kaitai – amžinasis įšalo

sluoksnis pamažu plonėja, taip sudarydamas puikias sąlygas atsirasti pelkėms, kurių kapinėse jau buvo ne viena. Įdomu tai, jog ši vasara Igarkoje ypatingai sausa, todėl nei grybais nei Sibiro uogomis pasmagurianti mums neteko. Kas liečia biologinę įvairovę, gyvybės čia pilna visur kur tik pažvelgsi, išskyrus žemėje. Miško paklotę sudarė nesibaigiantys asiūklių "kilimai". Nebuvo čia nei skruzdėlių ar vabalų, o ir varlių, sliekų pamatėme po keletą. Poliarinė naktis mums leido džiaugtis paukščiais visomis valandomis, galbūt aprimdavo jie po vidurnakčio, bet greitai žadindavo mus vėl. Gausu čia poliarinių ir paprastųjų čimčiakų, šiaurinių kikilių, šiaurinių startų, pavyko pamatyti ir itin retą paprastąją mėlynuodegę, tai tokios rūšys kurios ne visos peri arba yra labai retos. O žydintys augalai tokiu metu čia irgi retenybė, labiausiai akį rėžė siauralapis gaurometis, kurio lapus mes fermentavome ir gėrėme arbata.

2016-07-24. Sekmadienis. **Aštuntoji diena.**

Komanda dirba jau ketvirta diena ir vis labiau įsidirba. Nesvarbu, jog šiandien sekmadienis, bet dirbome kaip darbo dieną, nes jos visos čia vienodos, daugiau mažiau jau žinojome funkcijas, todėl dirbti buvo lengviau. Kiekvieną vakarą stengėmės daryti dienos aptarimą, kuris mano nuomone buvo reikalingas ir naudingas kiekvienam.

2016-07-25. Pirmadienis. **Devintoji diena – Stebuklų diena.**

Gera žinia – pjūklas.

Geriausia žinia – mediena. Laukėme šio momento, nes rutina jau buvo įsivyravusi. Atsiradus medienai sumažėjo pajėgos dirbant miške. Nebuvo ir nuotaika tokia darbinga, nes aplink buvo nyku. Aš, Lukas ir Andrius kovojome su rąstais, medžiai virto vienas po kito, o nešti jų nebuvo kam. Tokiu metu aplink dirbantys žmonės yra vieninteliai su kuriais gali pasikalbėti, pajuokauti, padirbti. Vienai pakelti rąstus per sunku, tad nešėm visi drauge, motyvacijos kaip ir buvo, bet karts nuo karto trūkdavo. Šiandien vakare, aptarimo metu jau kalbėjome apie nuovargį, kuris tik pradėjo jaustis. Geroji pusė ta, kad atkeliavusi mediena atnešė pokyčių kasdienybėje. Kas obliavo, kas skaptavo, buvo ir kam pjaustyti ar šveisti medį. Dirbome kaip skruzdėlyne.

2016-07-26. Antradienis. **Dešimtoji diena – pirmųjų trijų kryžių diena.**

Keletui dalyvių, tarp jų ir man pusė dienos teko kasti duobes kryžiams, galbūt skamba įdomiai, jog tiek laiko skyrėme duobių kasimui, bet iškasti gilią ir siaurą duobę tokioje žemėje tikrai buvo ką veikti. Vertėme medžius, kurie mums trukdė, tvarkėme viską aplink. O po pietų pasirodė pirmieji mūsų pagaminti kryžiai kapinėse, kurie svėrė iki 100 kg, tai buvo nemenkas iššūkis vaikinams. Duobes į kurias buvo leidžiami kryžiai iškasėme 90 centimetrų gylio.

Po pietų mus aplankė vietinė televizija. Antroje dienos pusėje jaučiamas didžiulis nuovargis, atsiranda konfliktų užuomazgos dėl ne laiku ir ne vietoj ištartų žodžių. Bet džiugina kad tai tik užuomazgos ir konfliktas neįvyksta. Žinoma didėja ir traumų tikimybė, todėl tik Arnoldui grįžus iš miesto turėjome komandos pokalbį dėl darbo organizavimo. Nuolatiniai budėjimai vargino. Todėl pastebėjus jog nuovargis didina traumų tikimybę nusprendėme baigti darbą ir įvesti komendanto valandą, tai reiškia, kad 23 valandą visi, išskyrus budintys eina miegoti. Pavakarieniavus daug kas nuėjo miegoti, o mes dar spėjom išsimaudyti „šiukšlyne“ esančiame duše. Kol buvome duše stovyklą aplankė „šiukšlyno“ darbuotojai. O tuo tarpu mums išsimaudžius ir grįžinėjant į stovyklą Arnoldui paskambino Igarkos meras ir klustelėjo ką veikiam ir ar gali užsukti į svečius. Buvo gerokai po 22 val. , todėl daug dalyvių jau miegojo, priėmėme jį keliese: Aš, Justina, Karolis, Andrius, Arnoldas, Simonas ir Ugnė. Meras pasakojo, kad šiose kapinėse jis lankėsi būdamas vaikas. Džiaugėsi mūsų darbu ir nuoširdžiai dėkojo.

2016-07-27. Trečiadienis. **Vienuoliktoji diena – Ištìnimo diena.**

Nuėjome miegoti 4 val., budėjau kartu su Juste, todėl atsikelti buvo nelengva, uodų įkandimai buvo visur... Rytas prasidėjo pusryčiais 8 val. Pavalgiusi išgėriau vaistų nuo alergijos ir nuėjau atsigulti. Prabudau nuo svečių balsų, tinimas buvo niekur nedingęs... Pas kai kuriuos dalyvius silpstant imunitetui tinimai atsirasdavo vis dažniau, buvo tokių atvejų kai visas veidas ištino, net žmogų pažinti buvo sunku. Šiandien pas mus stovyklavietėje apsilankė Viktorija Braškytė ir Olga, kurią sutikome pirmą dieną Igarkoje. Viktorija atvyko su vaišėmis: blynais ir kisieliumi. Klausėme jos pasakojimų,

atsiminimų. Ji mūsų paprašė padainuoti lietuvišką dainą, tad mes kartu padainavome „Tyliai leidžias pavargusi saulė“... Drauge su Arnoldu pasivaikščiojo po kapines, o mes tęsėme pradėtus darbus.

Šiandien buvo ta diena, kuomet pastatėme paskutinius kryžius, sugiedojome himną. Sunku buvo patikėti, kad jau viskas..

2016-07-28. Ketvirtadienis. **Dvyliktoji diena.**

Rytas prasidėjo 7 val., miegojome tik 3 valandas. Keltis buvo sunku. Susipakavome daiktus, susitvarkėme stovyklavietę ir išėjome „šiukšlyno“ link. Ten mūsų laukė autobusas. Kadangi mano daiktai buvo supakuoti po pusryčių nusprendžiau paskutinį kartą pasivaikščioti po kapines viena... Tai minutė atokvėpio ir susikaupimo, kuri tą akimirką buvo reikalinga.

Vykome į mokyklą, ten pasilikome daiktus ir su Igarkos archyvo darbuotoja Svetlana Titova vykome į kitas kapines, kur buvo palaidoti du broliai. Sutvarkėme jų kapą, uždegėme žvakutę. O tada pasivaikščiojome po rusų kapines vien tik dėl smalsumo susipažinti su jų kultūra. Po to vykome į amžino įšalo muziejų, įdomu tai, jog lauke karšta, o pačiame muziejuje minusinė temperatūra. Po muziejaus kartu su archyvo darbuotoja žingsniavome į senąją Igarką, kuri mums ne tik pasakojo, bet ir parodė, kur gyveno mūsų tautiečiai. Nelikę ten lietuvių, bet namukai kai kurie vis stovi, o priešus iš karto matyti, jog langinės ir kiti ornamentai yra būdingi tik mums. Lagerių senojoje Igarkoje taip pat jau nebėra, matyti teko tik griuvėsius..

Taip ir praėjo mūsų svarbiausios ekspedicijos dienos, o kelionė Lietuvon sekė tuo pačiu maršrutu: Igarka-Krasnojarskas-Maskva- Vilnius.

O pabaigai, tai kas gimė Igarkoje ir tai, kartais sujungdavo. Dainą prisiminimui, kurią galbūt galima tituluoti mūsų komandos himnu

© *Ingrida & Arnas*

Uodai leidos ant mūsų plaukų

Spuogais dabinos žandai

Benz pasirodė laiku apipurškė mus

Seni mūsu kryžiai atgijo liepos gale (gale gale)

Todēl, kad mes kartu padirbom padirbom miške (miške, miške)

Komanda dirbo lyg pietums ištroškusi lašinių

Užkaito kirviai, pjūklai nuo jų smūgių tvirtų

O Igarkoj vėl kvepia gailiais ir beržais pirtyje (pirtyje, pirtyje)

Todēl, kad mes kartu padirbom padirbom miške (miške, miške)

Ooo Ooo Ooo Ooo

Diena prabėgs ir dangų padabins vėl diena

Išeis komanda pasivaikščiot šioj šviesiojoj nakty

Linksmi daisnuosim mes kartu šiame plynam kirtime (kirtime., kirtime)

Turbūt todēl, kad mes padirbom padirbom miške (miške, miške)